

België-Belgique-Belgien-Belgium
OOSTENDE

DOMEIN RAVERSIJDE

DOMEIN RAVERSIJDE

De kern van het Provinciaal Domein Raversijde wordt gevormd door het voormalig Koninklijk Domein van Leopold II, die vanaf 1862 een aantal gronden verwierf te Raversijde om er een houten verblijf het optrekken. Dit "Noume Chalet" werd in 1864 gebouwd, maar verbouwd mede toen jaar later toen de Duitsers het Domein tot een kustversterking uitbouwden. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd het Domein ingesloten in de alombekende "Afsluitkant". Deze gebeurtenissen hebben ter plekke diepe sporen nagelaten. Na het Regentschap kwam prins Karel zich definitief te Raversijde vestigen. In 1953 verkocht hij zijn Domein aan de Belgische Staat. Door een uitzonderlijk samenwerkingsverband tussen de Vlaams Gemeenschap, de Regering der Gebouwen en het Provinciebestuur werd het voormalig Koninklijk Domein in zijn vroegere staat hersteld, gevoelig uitgebreid en opengehoofd voor het publiek. Gefingen onmiddellijke aan de zee, grotendeels in beschermde duinengebied en met een oppervlakte van bijna 50 hectare, wil dit domein een alle recreatieve mogelijkheid bieden voor de kuuroordsganger, waarbij vooral de focus ligt op recreatie en cultureel toerisme liggen.

Le DOMAINE de RAVERSIJDE

L'ancien Domaine Royal de Léopold II (1862) forme le noyau du Domaine Provincial de Raversijde. Durant les deux guerres mondiales, le Domaine fut incorporé dans la défense côtière allemande. Après la Régence (1944-1950), le prince Charles s'installa définitivement à Raversijde. En 1953, il vendit son domaine à l'Etat belge.

Ce domaine profile d'une situation exceptionnelle au bord de la mer, partiellement dans des dunes protégées. Il occupe aujourd'hui une surface de près de 50 hectares et a été amputé, partiellement et étendu et converti des commodes infrastructures nécessaires.

Domein RAVERSIJDE

Das Herzstück der Provinzial domäne Raversijde bildet die ehemalige königliche Domäne des Langenfürst II (1862). In den zwei Weltkriegen wurde die Domäne in die deutsche Küstenverteidigung integriert. Nach der Regentschaft (1944 - 1950) ließ sich Prinz Karl endgültig in Raversijde nieder. 1953 verkaufte er die Domäne dem belgischen Staat.

Ganz nahe am Meer gelegen, teilweise in geschützten Dünen, und mit einer Fläche von fast 50 Hektar wurde diese Domäne erweitert, modernisiert und mit Museen und touristischen Attraktionen versehen.

LAUTERBACH 6000 6019325

The former Royal Domain of King Leopold II (1862) forms the core of the Provincial Domain Raversijde. During the two World Wars, the Domain was incorporated in the German coastal defense.

After the Regency (1944-1950), prince Charles settled permanently at Raversijde. In 1953, he sold his Domain to the Belgian State.

The Domain is situated in the near vicinity of the sea, partially in protected dune areas, and has a surface area of almost 50 hectares. It has been expanded, optimally valorized and converted into museums with various tourist facilities.

2005/0392

HET MEMORIAAL PRINS KAREL

De Memoriaal wil de herinnering levendig houden aan Prins Karel (1900-1983), Graaf van Vlaanderen. Na de Tweede Wereldoorlog was de Prins gedurende zes jaar Regent van België (1944-1950). Het Memoriaal is gevestigd op de plaats waar hij vanaf 1950 verblijven heeft.

Het Memoriaal is ingericht in een aantal gebouwen die door prins Karel gebruikt werden.

In de Vlaamse Zaal werd een biografische tentoonstelling ondergebracht, die het leven van de Prins wil illustreren aan de hand van foto's, persoonlijke herinneringen, uniformen en kunstvoorwerpen. Bijzondere aandacht gaat uit naar zijn jonge, zijn diensttijd in de Britse aviemacht (tijdens en na de Eerste Wereldoorlog) en naar het Regenschap. Ook zijn een aantal schilderwerken van de Prins tentoongesteld (gesigneerd met de naam "Karel van Vlaanderen"). In de Bovenaal worden regelmatig tijdelijke tentoonstellingen georganiseerd.

Het "Paviljoen van de Prins", een eenvoudige visserswoning uit de negentiende eeuw die door de Prins als woning werd gebruikt, is met de medewerking van de Civiele Lijst van de Koning heringericht. Het originele meubilair

van de woonkamer kreeg zijn plaats terug, samen met de vele kunstvoorwerpen en stukschrijven die aan het interieur een eigen karakter verlenen. De keuken kreeg zijn palet, zijn golfclubs, de stoel van Napoleon waarop de Regent een woelende kosterde, de berlijnse voorwerpen die koningin Elisabeth bochtigde en een portret van Leopold II dat de speurtochtige verblijven van de Prins sierde. In de keuken, waar de Prins bij voorkeur schijndende, is het koninklijk vaatwerk terug opgesteld. De horizontale kleuren van het interieur werden na de restauratie opnieuw aangebracht en zullen vele bezoekers verrassen.

Het bezoek aan het Memoriaal gebeurt vrij, met begeleiding van een audiogids, waarin uitvoerig alle tentoongestelde elementen zijn opgenomen.

a. In Mai 1917 begin prins Karel zijn opleiding bij de Royal Navy in het Royal Naval College in Osborne en later in Dartmouth. Als cadet maakt hij met de kruiser HMS Resolute de reis van de Prince of Wales meer naar het Ierse Geulen. In juli 1919 begin prins Karel aan het Royal Naval College te Portsmouth de laatste jaren af en behaalt het diploma van onderofficier bij de Royal Navy.

b. En Novembre 1922, le prince entre dans la Marine britannique au Royal Naval College à Osborne et plus tard à Dartmouth. En tant qu'officier à bord du croiseur HMS Resolute, il accompagne le Prince de Galles dans son voyage à travers l'Asie Orientale. Il y visite les îles de Bornéo et de Timor.

c. Nach zwei Jahren begann im Februar 1917 seine Ausbildung bei der britischen Marine im Royal Naval College in Osborne, später in Dartmouth, wo Ab Offiziersausbildung erhielt er mit dem Kreuzer HMS Resolute die Reise über Prinz von Wales in den Firth of Clyde, wo er Rombay und Holyhead besuchte.

d. In Februar 1917, prinz Karel begann his training with the British Navy in the Royal Naval College in Osborne and later in Dartmouth. As a midshipman, the cruiser HMS Resolute brought him to the Far East. In June 1922, prinz Karel joined the last years at the Royal Naval College in Portsmouth and obtained his commission as mid lieutenant with the British Navy.

- Regeren: De overweging van Koning Leopold III dat in Duitsland gevangen wordt gehouden, wordt Prins Karel op 10 augustus 1940 tot Regeren van België verklaard.
- Leopold III moet zijn troon overgeven aan Duitsland. De Prins assumeert de Regering.
- In de omgeving van Kortrijk-Lierde (West-Vlaanderen) wordt Prins Karel om 20 September 1944 door Britse troepen van Belgische gevangenis.
- Leopold III was ingezet in Cambrai. De Prins was destijds Regent van België.

Le MÉMORIAL du PRINCE CHARLES

Le Mémorial rend perpétuel le souvenir du Prince Charles (1903-1963), Comte de Flavigny. Après la Deuxième Guerre mondiale, le Prince fut élu Régent du Royaume, tâche qu'il accomplit pendant 6 ans (1944-1950).

Le Mémorial se situe à l'endroit même où il a vécu à partir de 1950. La Salle flamande offre une exposition biographique qui rend illustre la vie du Prince Charles au moyen de photos, de souvenirs personnels, d'uniformes et d'objets d'art. Une section est consacrée à sa jeunesse, son service militaire dans la marine belge (pendant et après la Première Guerre mondiale) et à la Régence. Le visiteur peut y voir des tableaux du Prince taqués "Karel van

Vlaanderen'). Des expositions temporaires sont organisées au premier étage.

Le "Pavillon du Prince", une simple maison de pêcheurs datant du 15ème siècle que le Prince a choisie comme résidence, a été réaménagé avec l'aide de la Liste Civile du Roi.

La visite du Muséum se fait individuellement à l'aide d'un audioguide.

Die Gedenkstätte PRINZ KARL

Diese Gedenkstätte soll die Erinnerung an Prinzen Karl (1903 - 1962), Grafen von Flandern, wachhalten. Nach dem Zweiten Weltkrieg war der Prinz sechs Jahre lang Regent von Belgien (1944 - 1950). Das Denkmal befindet sich gerade dort, wo er sich seit 1950 aufgehalten hat.

Die Gedenkstätte setzt sich aus einigen Räumen, die vom Prinzen Karl neuverdacht wurden, zusammen. Der Flämische Saal beherbergt eine biographische Ausstellung, die durch Bilder, persönlichen Erinnerungen, Uniformen und Kunstsgegenstände das Leben des Prinzen Karl zu vertraulichem Nutzen nachzeichnet. Besondere Aufmerksamkeit wird seiner Jugend, seiner Militärdienst bei den britischen Seesstrilkräften (aufgrund und nach dem Ersten Weltkrieg) und der Regentschaft gewidmet. Es werden auch einige Gemälde vom Prinzen ausgestellt (mit dem Namen "Karl van Vlaanderen" unterschrieben). Im Obergeschoss werden regelmäßig zeitweilige Ausstellungen veranstaltet.

Der "Pavillon des Prinzen", eine einfache Fischerwohnung aus dem zweiten Jahrhundert, die vom Prinzen als Wohnraum benutzt wurde, ist unter Mitwirkung der Zivilliste des Königs neuverglichen worden.

Das Besuch ist frei, mit Audioguide, in dem alle ausgestellten Gegenstände ausführlich beschrieben werden.

■ Prinz Karl (Charles Théodore Henri Albert Wenzel) wurde geboren in Brüssel am 10. Oktober 1903 als zweiter Sohn von Prinz Albert und Prinzessin Elisabeth.

■ Le Prince Charles (Charles Théodore Henri Albert Wenzel) naît à Bruxelles le 10 octobre 1903. Il était le deuxième fils du prince Albert et de la princesse Élisabeth.

■ Prinz Karl (Charles Théodore Henri Albert Wenzel) wurde am 10. Oktober 1903 als zweiter Sohn des Prinzen Albert und der Prinzessin Elisabeth geboren.

■ Prince Karl (Charles Théodore Henri Albert Wenzel) was born in Brussels on October 10th, 1903 as Prince Albert's and Princess Elisabeth's second son.

The MEMORIAL PRINCE CHARLES

The site of this Memorial is to keep the memory of Prince Charles (1903-1962), Count of Flanders, alive. After the second World War, the Prince was Regent of Belgium during six years (1944-1950). The Memorial is established on the exact place where he lived from 1950 onwards.

The Memorial has been set up in the buildings used by Prince Charles. The "Flemish Hall" houses a biographical exhibition, which illustrates the entire life of Prince Charles by means of pictures, personal memorabilia, uniforms and art works. Special attention is being paid to his youth, his military service in the British navy (during and after the First World War) and to the Regency. Several paintings by the Prince himself are also exposed (signed "Karel van Vlaanderen"). Each year, a special temporary exhibition is organised on the first floor of the building.

The "Prince's Pavilion", a simple fisherman's house dating from the fifteenth century, used by the Prince as his residence, has been renovated with the co-operation of the Civil List of the King.

There are no guided tours but every visitor receives an audioguide in four languages, in which all elements of the exhibition are explained in detail.

■ Onder de naam "Karel van Vlaanderen" stond de Prins voor een aantal jaar wonen in de Brusselse Galerie Reuter (tot 1950).

De Prins woonde vrijwel op de werkvloer omdat er sprake was van "huren".

■ Le prince occupa un certain temps la galerie Reuter à Bruxelles en tant que "Karel van Vlaanderen".

■ Unter dem Namen "Karel van Vlaanderen" stand Prinz Karl während mehrere Jahre in der Brüsseler Galerie Reuter (bis Oktober 1950).

■ Using the name "Karel van Vlaanderen", the Prince stayed in his first works in the Brussels Reuter Gallery (October 1950). The critique on his short stay was mostly positive and characterized him as being "humble".

- Parkenborgbunker WII met een Duitse 105mm artilleriekanon van het type M18 42.
- M101-16 Bunkercomplex WII met een pantserveldvanger M18 42.
- Richtkompasbunker WII, die door Engelse handelaars is gebruikt om de koerswaarden voor hun schepen te berekenen.
- De ogen bunker WII met een Duitse 105mm artilleriekanon M18 42.

HET OPENLUCHTMUSEUM ATLANTIKWALL

■ Deze bewaarde schuilplaats uit 1942 is tegenwoordig goed bewaard gebleven.

Binnenin bevindt zich een historische keuken en een munitieopslagruimte van het kasteel.

Verwachtingen aan hoe dat bloedig oorlogsgeweld.

■ Uit de ruimte kunnen bewaarder de historie achter jaren van 1940-45 vertellen.

Als bewaarder kan men verschillende diensten verrichten, afhankelijk van de voorkeur.

Naar buiten kan men verschillende diensten verrichten.

■ Der bewaarder Obersand (1940-1945) is een grote groep.

Als bewaarder kunnen mensen die hebben geleefd in de tijd van de Tweede Wereldoorlog.

■ De bewaarder staat daarom bekend voor zijn historische geschiedenis.

In de bunker, waarvan de Duitsers voor het eerst werden gescrewd, was er een belangrijke rol.

In het beschermd duinengebied van het voormalig Domein Prins Karel bevindt zich een unieke historische site van de moderne vestingbouw: nestig constructies uit de twee wereldoorlogen, verbonden door twee kilometer open of ondergrondse gangen. Dit uitzonderlijk geheel is bijzonder goed bewaard gebleven, doordat prins Karel stelselmatig elke poging tot afbraak geweigerd heeft.

In het Openluchtmuseum zijn twee afsonderlijke wandelingen mogelijk, die elk ongeveer 90 minuten in beslag nemen. De eerste wandeling, waarbij de klokkenuur voorop de Eerste Wereldoorlog ligt, toont de stellingen van de batterij Aachen (gebouwd in 1915).

Van deze batterij, de enige nog bestaande in haar soort, zijn nog heel wat elementen bewaard gebleven: twee observatieposten, vier geschutsheddingen en een boerenrijke schuilplaats.

Op hetzelfde parcours zijn ook een aantal personeelsbunkers en de nodige accommodaties uit de Tweede Wereldoorlog te bezoeven. Deze constructies werden gebruikt door een afdeling grondsoldaten (Pionierstaat) die instonden voor bunkerhouwe.

In één van deze bunkers wordt halve gebracht aan de Belgische ontvangers die na de oorlog de last zuiverden van ontplofbaar mijnen en andere ontploffingstuigen. Een tweede wandeling voert de beweaker doorheen de goedbewaarde stellingen van de batterij Saltzwedel neu (1941), die aanvankelijk moest instaan voor de verdediging van de Oostendse haven en na 1942 ingeschakeld werd in de Atlantikwall.

In het openluchtmuseum worden alle constructies in hun oorspronkelijke staat hersteld en met authentieke voorwerpen en meubilair hingericht.

Lichte en zware artilleriestukken

en zoeklichten staan op hun oorspronkelijke plaats opgesteld.

Het lezen van de munitiehappen wordt in natuurgetrouwe

diorama's gevoerd.

Het Openluchtmuseum is de

ideale plek om de sfeer van de

"Langste Dag" opnieuw te

beleven.

Het bezoek gebeurt met

audogids. Op aanvraag kunnen

groepen een gids bekennen.

De linker observatiebunker van de batterij Aachen dateert uit 1915 en heeft een volledig primaire communicatiesysteem.

Le principal poste de la caserne de 1915 possède un système de téléphonie et de poste fixe.

Die rechte Festungsflugbunker (1915) ist sehr gut erhalten. Von hier aus verfügen die Verbündeten über eine schnelle Verbindungslinie zu den Geschützen.

The M4 observation post of the Aachen Battery dates back from 1915 and holds a perfectly preserved communication centre.

■ De voorraadkamers uit de Tweede Wereldoorlog werden gescrewd en zijn nu volledig ingepakt.
De voorraadkamers beschouwen weert het algemeen als conserven en droog.

■ Onder de presentaties, er was compleet verschillend, het zijn de conserven/hulpvoorraad, die u trouw bent de keuken en de thuis en huishoud.

■ De zaken waren voorbereid, die voorraad en voorraden en voorraden moesten nu in voorraden kunnen dat, dat de mensen deze voorbereidingen in hun omgeving op de handen hadden en in de keuken.

■ De voorraad kantoor heeft de voorraden die nu volledig en compleet voorbereid. De voorraad voedsel gewoonlijk voorraden en droog.

■ Het kantoor werd ingevoerd als voorraden. Hier kunnen verschillende dingen worden:
■ De post van voorraden is een voorraden aan vervanging. De voorraden kunnen nu makkelijk en makkelijk te gebruiken worden.

■ De voorraden zijn een voorraden. Als nacht een voorraden kunnen. Dat wordt dan bewaard in. Hier kan nu een hele grote.

■ One of the many numbers, entered as Fresh and Free. Hier, the light was used could be taken care of.

Le MUSÉE de guerre sur MER de L'ATLANTIQUE

Les divers vestiges de l'ancien Domaine du Prince Charles abritent un site historique et unique de la fortification moderne: solide construction datant des deux guerres mondiales, reliée par un réseau de tranchées ou de passages souterrains d'une longueur de 2 kilomètres. Cel ensemble exceptionnel a été conservé grâce au Prince Charles qui systématiquement refusa toute démolition.

Le Musée de guerre propose deux promenades différentes (d'une durée de 90 minutes).

La première promenade, qui concerne principalement la Première Guerre mondiale, montre les positions de la batterie Auchonvilliers en 1915.

De nombreux éléments de cette batterie militaire, aujourd'hui unique en son genre, ont été conservés: deux postes d'observation, quatre emplacements de canons avec dépôts de munitions annexes et un abri contre bombardement.

La visite du circuit comprend également un ensemble datant de 1941: abri de troupe, toilettes, chambre à provisions et un poste de secours. Ces constructions étaient occupées par une unité de soldats du génie ("Pionierstab") qui s'occupait de la construction des fortifications. Dans un de ces blockhaus, un hommage est rendu aux démineurs belges qui après la guerre ont de nouveau rendu la ville accessible.

Une deuxième promenade conduit le visiteur à travers les positions bien conservées de la batterie Saltzwedel neu (1941), qui devait d'abord assurer la défense du port d'Ostende et qui fut ensuite incorporée (après 1942) dans le Mur de l'Atlantique. L'ensemble a été restauré et remis en état d'origine tel que le Field-marshal Rommel l'a vu à l'occasion de sa visite en décembre 1942.

L'artillerie lourde, les pièces DCA et les projecteurs ont retrouvé leur emplacement d'époque.

La vie des hommes est racontée dans des situations authentiques de réalité. Le Musée est l'ambitieux idéal pour rendre l'ambiance du "jour le plus long".

Les visites s'effectuent à l'aide d'un audioguide. Sur demande, un guide peut accompagner les groupes.

■ In deze personeelsdienker is het bediening. De soldaten ontvangen hier solden en berichting. De verkopers worden met de grill beziggesteld.

■ Dans cette arrière de la cantine, l'officier payeur est en train de distribuer le solde aux soldats. Ils étaient payés en "mark d'occupation", une monnaie qui n'était pas valable en Allemagne mais qui servait à échanger tous les magasins des pays occupés.

■ Hasta el Zolltag bei den Platten. Ein Soldat verkauft gerade seinem Soldat Mit gefüllten Taschen bewegen sich die Soldaten immer, die Laden am Ufer überzulaufen.

■ In these men's quarters, you can see the paymaster and several engineers waiting for their "occupation" money. This money was used to buy goods in the local shops.

■ In een andere personeelsdienker hebben de Canadese bemanningen zich gesamend. Samen zijn zij op zoek naar "voedsel". In die dagen zijn er veel verschillende muntages.

■ Un autre de troupe alliéement en septembre 1944 a été visité par les libérateurs canadiens. Ils font la chasse aux souvenirs. Pendant ces jours, l'assortiment de monnaies se sont constituées.

■ Diese Szene zeigt kanadische Soldaten auf der Suche nach Souvenirs. Zahlreiche Sammlungen von Noten, Münzen und Alben sind von dieser Zeit erhalten.

■ In this bunker, the Canadian liberators are hunting for souvenirs. German banknotes, coins and postcards were much sought after.

- Sinds vind men 2001 weer een 10,5 cm SK L/25 Geschütz (L/Bootkanone) terug op de oorlogsschijf plekken in een van de Bunkers van het Atlantikwall.
- Depuis mai 2001, les visiteurs du musée du Mur de l'Atlantique peuvent voir une casemate B67 avec son canon 10,5 cm (type sous-marin) d'origine.
- Im Mai 2001 wurde ein 10,5 cm SK L/25 Geschütz (L/Bootkanone) auf ihren ursprünglichen Platz in einem Bunker des Atlantikwalls zurückgesetzt.
- Since May 2001, visitors of the Atlantic Wall Museum can witness a 10,5 cm L/Bootkanone (L/boat gun) in its original bunker B67.

- Batterie Saltwacht van verdediging van de Belgische kust tegen de Duitse aanval van 1918. De tellerijen waren met houten hoven omringd.
- La batterie Saltwacht vers fit face à l'attaque allemande en 1918. Les batteries sont entourées de bois.
- Das 10,5 cm-Geschütz aus dem Jahr 1915, gehörte zu der gesetzlichen Artillerie, die die Deutschen an die Küste zusammengebracht hatten.
- La batterie Saltwacht vers fit face à l'attaque allemande en 1918. Le emplacement est toujours en état de combat.

Das FREILICHTMUSEUM ATLANTIKWALL

Im geschützten Bereich des ehemaligen Dienstraums des Prinzen Karl befindet sich eine einzige Halle, historisches Beispiel des modernen Festungsbau: sechziger Konstruktionen aus den zwei Weltkriegen, durch zwei Kilometer offener oder unterirdischer Gänge verbunden. Dieses außergewöhnliche Ganze ist besonders gut erhalten geblieben, weil sich Prinz Karl systematisch jedes Versuch zum Abbruch erübersetzt hat.

Im Freilichtmuseum sind zwei getrennte Spaziergänge möglich, der jeder ungefähr 90 Minuten beansprucht. Der erste Spaziergang, auch im Bereich der Ende Weltkrieg bestand, zeigt die Stellungen der Batterie Aachen (erbaut 1915). Von dieser Küstenbatterie, der einzigen ihrer Art, die es im Nordland noch gibt, sind sehr viele Elemente erhalten: zwei Beobachtungsstellen, vier Geschützbettungen mit zugehörigen Munitionslagern und ein barackenartiger Unterstand. Darüber hinaus gibt es auch mehrere Mannschaftsunterstände und die notwendigen Einrichtungen (Toiletten, Kesselschränke, Sanitätszubehör) aus dem Zweiten Weltkrieg, die bestimmt einen Besuch wert sind. Diese Konstruktionen wurden vom Planerstab, der für den

Bunkerbau verantwortlich war, benutzt. In einem Bunker wird auch dem belgischen Rettungsteam, das ab 1945 die Küste wieder zugänglich machen, gehuldigt.

Der zweite Spaziergang führt den Besucher durch die gut erhaltenen gebliebenen Stellungen der Saltwadel neu Batterie (1942), die ursprünglich für die Verteidigung des Ostdreiecks Hafens eingerichtet wurde, und nach 1942 in der Atlantikwall eingesetzt wurde. Das Ganze wurde renoviert, damit es dem Stand, in dem Feldmarschall Rommel es bei seinem Besuch im Dezember 1942 vorfand, entspricht.

Im Freilichtmuseum werden viele Konstruktionen wieder in ihrem ursprünglichen Stand versetzt und mit authentischen Gegenständen und Möbeln rekonstruiert.

Schwere Artilleriestücke, Plakatschütze und Suchscheinwerfer stehen wieder an ihrem ursprünglichen Platz. Den Leben der Truppen wird im naturgetreuen Dienstraum hervorgehoben. Das Freilichtmuseum ist der ideale Platz, um die Atmosphäre des "Längstem Tages" wieder zu erleben.

Besuch mit Audioguide. Führer auf Anfrage (nur für Gruppen)

The OPEN-AIR MUSEUM ATLANTIC WALL

In the protected dune levels of the Kester Domain Prince Charles, you can find a unique historical site of modern fortress-building: sixty constructions dating from the two World Wars, interconnected by two kilometres of trenches and galleries. This remarkable site is particularly well-preserved, as Prince Charles systematically prevented every attempt to demolish it.

Two different tours are possible in the Open-air museum, each taking approximately 90 minutes. The first tour, focusing on the First World War, shows the Aachen battery (built in 1915). Most elements of this coastal battery, which is the last of its kind, have been preserved: two observation posts, four gun

emplacements with their close rooms and a bomb-free shelter. Furthermore, visitors also have the possibility of visiting a number of men's quarters and the necessary facilities (billet bunker, store rooms and a first-aid station) of the Second World War.

These constructions were used by a unit of military engineers (Pionierabteilung) who were responsible for the construction of bunkers. In one bunker, homage is paid to the Belgian heroic disposal group, who freed the coast from mines from 1945 onwards.

The second walk shows the well-preserved positions of the "Sallandselenew" battery (1942), which was originally in charge of the defence of the Oostend port and was later incorporated in the Atlantic wall. The entire site has been arranged as Field Marshal Rommel saw it during his visit in December 1943.

Many constructions in the open-air museum have been restored and refurbished with authentic objects and furniture.

Heavy artillery, anti-aircraft guns and searchlights are back on their original locations. The life of the soldiers is evoked in true-to-life dioramas. The Open-air museum is the ideal place if you want to taste the atmosphere of the "Longest Day". All visitors are given an audioguide. Groups can be provided with a guide.

De ENIGMA codeermachine
In de observatiekamer van de batterij Saltzwedel neer (toren 2) staat een typischende Duitse
bergschrijfmachine (bergengraaf).
Door middel van deze machine werden berichten in code
omgezet of konden gecondenseerde
berichten opnieuw ontcijferd
worden. Het doorbreken van de
code door de Geallieerden is een
van de best bewaarde geheimen
uit de Tweede Wereldoorlog, en
kon een de uitgeperkte Duitse
duikbootvoetbal in de Atlantische
oceanen beindigen in het voordeel
van de Geallieerden. Enigma
machines behoren tot de grote
soldaatsreliëfs in de collecties
van de Europese musea.

ENIGMA

La machine ENIGMA

Cette machine permettait de coder des messages ou de déchiffrer des messages codés. La déchiffrage du code par les Alliés fut un des succès les plus grands de la Seconde Guerre mondiale et a contribué à mettre fin à la guerre sous-marine allemande dans l'Atlantique. Les machines Enigma font partie des grandes curiosités dans les musées européens.

Die ENIGMA-Chiffriermaschine

Mit Hilfe dieser Maschine wurden Nachrichten verschlüsselt oder verschlüsselte Nachrichten entschlüsselt. Das Knenken des Codes durch die Alliierten ist eines der am besten bewahrten Geheimnisse aus dem Zweiten Weltkrieg und hat sicher dazu geführt, dass die verschwundene U-Boot-Krieg im Atlantik beendet werden konnte. Enigma-Maschinen gehören zu den großen Schätzen im Kollektivum der europäischen Museen.

The ENIGMA cipher machine
With this machine it was possible
to encode messages into code or
to decipher coded messages.

The breaking of the code by the
Allies was one of the best kept
secrets of the Second World War
and thanks to this the Allies were
able, among other things, to stop
the unlimited German submarine
offensive in the Atlantic Ocean.
Enigma machines are big novelties
in the collections of the European
museums.

Sedert 1992 worden de resten van Walraversijde door het Instituut voor het Archeologisch Patrimonium blootgelegd. Dit verdwenen middeleeuwse vissersdorp was gelegen op het kusteiland Texelreg, dat zich uitstrekte van Westende tot Oostende. In de 14de-15de eeuw had dit kusteiland zwaar te lijden van talrijke stormvloeden. Heel wat nederzettingen verdwenen in zee. In het begin van de 15de eeuw werd de Graaf Jansdijk aangelegd. Walraversijde ontwikkelde zich verder achter deze dijk, maar werd zwaar op de proef gesteld in de vroege 17de eeuw doordat de troepen van aartsbisschop Albrecht het dorp gebruikten als legerkamp tijdens het beleg van Oostende. Latere pogingen om het dorp te doen heropleven, mislukten.

In het enthaligebouw brengt een korte audio-visuele presentatie de bezoeker in enkele minuten naar de middeleeuwen. De wandeling voert U doorheen vier middeleeuwse vissershuisen. Met behulp van de audiogids zullen de stemmen van de toenmalige bewoners u begeleiden. De bouw van de vier huizen steunt volledig op de

DE ARCHEOLOGISCHE SITE WALRAVERSIJDE

resultaten van het archeologisch onderzoek. De grondplanken, de dakbedekking, de vloeren, deuren en ramen werden ontworpen naar teruggevonden elementen op de site. De huizen werden zelfs met de originele middeleeuwse bakstenen van het dorp heropgebouwd. Dit element verhoogt de authenticiteit van de reconstructie. Ook de interieurinrichting is in detailleerde geest uitgevoerd.

Alle voorwerpen in de huizen zijn getrouwere replica's van de vondsten uit de voorbije jaren. Daarna volgt een 'overgangsverzorging' waarbij men via een vervallen dorpswoning in de werkruimte van de archeoloog belandt en op die wijze naar de 21ste eeuw wordt geflotst. Enkele meters verder toont een reconstructie de aard van de opgravingen te Rayersijde. Het bezoek aan de site wordt afgesloten met een tentoonstelling

in het museumgebouw waar de originele voorwerpen in hun context worden geplaatst met behulp van moderne interactieve technieken.

Op bepaalde dagen worden de huizen van Walraversijde officieel bezocht door de vijftiende-eeuwse bewoners. Deze "levende geschiedenis"-evenementen worden op de website aangekondigd.

Le SITE ARCHEOLOGIQUE DE WABERVIJFDE

Depuis 1992, le service des fouilles de la Communauté flamande met à jour les vestiges de Wabervijfde. Ce village de pêcheurs du Moyen Âge se situait sur l'île entre le Tosterup qui s'étendait de Westende jusqu'à Oostende. Au même et au début du 15ème siècle, cette île entière a dû évoluer de nombreuses terres. Au début du 15ème siècle, Wabervijfde s'est brutalement développé derrière la nouvelle digue mais a été mis à rude épreuve au début du 15ème siècle quand les troupes de l'archiduc Albert utilisèrent le village comme campement durant le siège d'Ostende. Toutes les tentatives ultérieures pour redonner au village sa vitalité originale échouèrent. La visite du site commence dans le bâtiment d'accueil avec une courte présentation audiovisuelle qui évoque toute l'histoire du domaine. Les 4 maisons médiévales se révèlent à l'aide d'un audioguide. Chaque maison reflète le niveau de vie de ses habitants. La reconstruction historique comprend des centaines d'objets qui ont été fabriqués d'après les originaux trouvés sur place. Il vient ensuite un "voyage dans le temps" qui, en passant par une maison en ruines, transporte le visiteur dans le berceau de chantier d'un archéologue et marque la transition du 15ème au 21ème siècle. La reconstruction d'une tranchée de fosse offre une représentation claire de la nature des vestiges trouvés à Raversijde. La visite du site se termine au musée où les objets originaux sont placés dans leur contexte en utilisant les techniques les plus modernes. Régulièrement, les habitants de Wabervijfde font revivre le village. Ces manifestations d'histoire «vivante» sont animées sur le site internet du Domaine.

Das ARCHEOLOGISCHE GELÄNDE WABERVIJFDE

Seit 1992 werden die Reste von Wabervijfde freigelegt. Dieses mittelalterliche Fischerdorf lag auf der Küsteninsel Tosterup, die sich von Westende zu Ostende erstreckte. Im 14.-15. Jahrhundert wurde diese Küsteninsel schwer von zahlreichen Sturmfluten heimgesucht. Sehr viel Land verloren und zusammen mit dem darauf erbauten Niederlassungen, ins Meer. Anfang des 15. Jahrhunderts wurde der Graben Aarsdijk gebaut. Wabervijfde entwickelte sich weiter hinter diesem Damm, aber wurde im frühen 17. Jahrhundert auf eine harte Probe gestellt, als die Truppen des Erbherzogs Albrecht während der Besetzung von Ostende das Dorf als Lager verwendeten. Später Versuche, dem Dorf seine frühere Vitalität zurückzugeben, schlugen fehlten. Der Besuch dieser Siedlung beginnt im Empfangsbereich mit einer audio-visuellen Darstellung, die für

den Besucher in kurzer Zeit eine soziale und rituelle Verbindung zum Dorf schafft. Direkt anschließend werden die vier Gebäude mit einem Audioguide besucht. Danach folgt eine "Übergangsgefährung", wobei man zu einer zerfallenen Dorflandstraße in die Arbeitsstätte eines Archäologen kommt und so vom späten 15. Jahrhundert in das 21. Jahrhundert versetzt wird. Anhand einer Rekonstruktion der Ausgrabungsarbeiten wird dem Besucher lebendig vor Augen geführt, wie das Dorf archäologisch erkundet wurde. Der Besuch dieser Siedlung wird mit einer Ausstellung abgeschlossen, bei der man die ursprünglichen Gegebenheiten mit Hilfe der modernsten Techniken zurück in ihrem ursprünglichen Zustand bringt.

BAYERISCHES MUSEUM FÜR VOR- UND FRÜHGESCHICHTE

■ Centraal binnen enkele gebouwen bevonden zich werkruimte of wachtdienst zones in huizen. Deze gaven aan waar het huurhuur lag.
■ Als centrum de speciaal gebouwde of beschikbare zones voor
rechthoekige en trapezium indiquerend dat er trouw
in huis waren.

■ Midden in meerdere gebouwdelen bevinden
zich vier- en rechthoekige stellen in huizen.
Die behoren zich dan Kamers.

■ De grondvloer van de gebouwen show
de dat rechthoekige en rechthoekige zones made
of handen were geplaatst in het centrum van de vloer,
indicating the site of a firepit.

■ Jan van Eyck uses this detail to show the hand of God intervening in earthly matters, through Isenheim, giving preference to Lazarus over the other two men.

■ Jan van Eyck uses this detail to show the hand of God intervening in earthly matters, through Isenheim, giving preference to Lazarus over the other two men.

■ Jan van Eyck uses this detail to show the hand of God intervening in earthly matters, through Isenheim, giving preference to Lazarus over the other two men.

■ Shylock uses this detail to show off his wealth with a display of costly tableware, including drinking glasses, silver plates and bowls, imported Spanish crockery, cutlery and fine patterned linen.

■ In dit huis waren er vroeger brandhokken op de grond en er is ook een openhaard oven.

Om deze reden werd dit gebouw grotendeels als een combinatie van woonhuis en bakhuis.

■ Hier was voor elke huishoudenis een keuken die hier niet is te zien. In eerste instantie dacht men dat hier een bakhuis was.

■ Hier bewoerde een brandhokken en een

haard en een openhaard oven. Als decoratieve element was er een houtskoolhuisje en kachels.

■ Dit huis is niet een woonhuis omdat er zijn vier openhaarden op de grond en er is een semi-cirkel oven aan een eind. We hebben daarom besloten dit als een combinatie van een

The ARCHAEOLOGICAL SITE OF WALKERSVLIET

Since 1992, the remains of Walkersvliet are being excavated. This medieval fishing village was located on the offshore island Terschelling, which stretched out from Westerend to Oosterend.

In the fourteenth-fifteenth century, Terschelling suffered badly from numerous storm tides. Lots of land with complete settlements and villages were swept away by the sea. In the early sixteenth century, the "Craaf Jersdijk" was built. Walkersvliet further developed behind this dike, but endured hard times in the early seventeenth century, when the troops of archduke Albrecht used the village as an army camp during the siege of Oosterend. Later, many such attempts were made to make the village regain its former vitality. The visit to the site starts in the reception hall, where an audio-visual presentation transports visitors to the relevant time and place within the space of a few minutes.

This is immediately followed by a guided tour of the four buildings using audio equipment. Next is an 'experience of transition', in which the visitor is 'transported' from a dilapidated late 15th century village hut into the 21st century and the archaeologist's field cabin.

A reconstruction of the excavation provides visitors with a vivid picture of the nature of the traces that were found at Walkersvliet. The visit to the site is concluded with an on-site exhibition, in

- Wat is de bewoners van het middeleeuwse Walkersvliet nu toegekomen? Dat kan op meerdere manieren begrepen worden.
- Hoeveel verschillende huishoudens woonden er in Walkersvliet? Dat is mogelijk, maar grote precieze weet ik niet.
- Welke soort bewoners van Walkersvliet troffen ze bij hun archeologische opgravingen?
- Welk soort voorwerp is het meest gevonden?
- Welk soort voorwerp is het meest interessant?

which the use of state-of-the-art techniques make it possible for original objects to be placed in their context.

Detailed on XVIIth century re-enacting are available on the Internet website.

See also on:

Het park en de vijvers, aangelegd in 1964 op initiatief van koning Leopold II, omvat een waar natuurreservaat. Het is dagelijks vrij toegankelijk voor wandelaars. Door zijn centrale ligging fungeert het als verbinding tussen de verschillende delen van het Domein.

Tussen het park en parking 2 is er een groot recreatiegebied ter beschikking. In deze zone kan men ook al groot aan zijn trekken komen. Naast traditionele speeltuigen werd ook een veld uitgerust voor volleybal.

Voor de liefhebbers van tafeltennis en petanque zijn de noodzakelijke voorzieningen aanwezig. Een evenementenweide vervolledigt het aanbod.

In het Bezoekerscentrum kunt u een wijde waaier aan informatie, brochures en boeken vinden betreffende de verschillende activiteiten van de Provincie. U kunt er ook documentatie vinden over de culturele en toeristische evenementen in de regio. In het bezoekerscentrum is er ook

een museumwinkel. Naast de gelukkige souvenirs, bedekt met het logo van Walraversijde, is er een ruime keus aan lokale producten van eerste kwaliteit.

Je zal er een groot gamma archeologische replica's aantreffen, vervaardigd naar de origineën die te Walraversijde werden opgraven. Veel boeken die de archeologie en de periode van de Eerste en Tweede Wereldoorlog behandelen zijn hier te koop. Je hebt ook de kans om publicaties aan te schaffen die werden uitgegeven door het Provinciebestuur van West-Vlaanderen.

Speciale aandacht gaat uiteraard naar de plaatselijke geschiedenis.

De cafetaria "Walras", gelegen nabij het bezoekerscentrum ontvangt sowel individuele bezoekers als groepen.

Le parc avec ses étangs, aménagé en 1964 à l'initiative du roi Léopold II, comprend une véritable réserve naturelle. Cet ensemble est ouvert tous les jours et l'accès est libre pour les promeneurs.

Grâce à son emplacement central, il sert de liaison entre les différentes parties du Domaine.

Entre le parc et le parking n°2 se situe Racersjûde, une grande zone de récréation qui a été aménagée. Outre des jeux traditionnels, les amateurs de volley-ball, de tennis de table et de la pétanque y trouveront toutes les installations nécessaires. Le tout est complété par un espace pour l'organisation d'événements divers.

Le Centre des visiteurs propose un choix de publications et brochures sur les activités diverses de la Province. A la boutique du Musée, vous trouverez des souvenirs avec le motif de Walraversijde et un grand choix de confiserie locale. Mais vous avez aussi dans la possibilité d'acquérir des répliques exactes d'objets trouvés à Walraversijde. Ces répliques et

RECREATIE

éducatif, culturel ou sportif ont été réalisés avec le plus grand soin à partir des originaux conservés dans le musée. Nous avons aussi un choix de livres traitant surtout des aspects différents de la Domaine. Les éditions de la Province et des livres sur l'histoire des deux Guerres Mondiales sont à votre disposition.

La cafétéria "Walnute", située à proximité du Centre des visiteurs, accueille les visiteurs individuels et les groupes.

Der Park mit den Teichen, die 1904 auf Initiative des Königs Leopold II. angelegt wurden, umfasst ein schönes Naturschutzgebiet. Er ist den Spaziergängern täglich frei zugänglich. Dank seiner zentralen Lage dient er als Verbindung zwischen den verschiedenen Teilen der Domäne. Zwischen dem Park und Parkplatz 2 finden Sie ein großes Erholungsgebiets, wo sich sowohl die Jungen als auch die Alten ausleben können. Neben den herkömmlichen Spielgeräten gibt es auch

ein Volleyballfeld. Für diejenigen, die gern Fliegenfischen oder Billard spielen, sind die notwendigen Einrichtungen vorhanden. Eine Herrenausflugsreihe vervollständigt das Angebot. Im Besucherzentrum findet sich eine große Auswahl von Informationen, Prospekten und Broschüren über die verschiedenen Veranstaltungen der Provinz. Sie können auch Auskunft über die kulturellen und touristischen Ereignisse in der Region bekommen. Im Besucherzentrum befindet sich auch ein Museumshop. Neben gebräuchlichen Souvenirs mit dem Logo von Walraversijde finden Sie auch eine reiche Auswahl an Süßwaren erster Qualität.

Die in Walraversijde gefundene archäologische Schatz befindet sich als Replik im Shop.

Auch finden Sie Bücher über Archäologie und die Geschichte der beiden Weltkriege.

Cafétéria "Walnute" in der Nähe des Parkplatzes 2 empfängt Einzelbesucher und Gruppen.

The park and the ponds, created in 1904 on the initiative of King Leopold II, constitute in fact a real nature reserve. The park is freely accessible for visitors each day of the year. Thanks to its central location, it links different parts of the Domain.

A large recreational area is at the visitors' disposal between the park and car park 2. This zone offers many possibilities, for both

young and old. There are the traditional playgrounds, a volleyball field and the necessary facilities for those who like to play table tennis or petanque. An event ground completes the offer. In the Visitor Centre there is a large selection of information, leaflets and brochures on the various activities of the Province. You can also find information on the cultural and touristic events in the region. In the visitor centre the museum shop can be found. Apart from the usual souvenirs, inscribed with the Walraversijde logo, there's also a broad choice of first quality local events.

An extended gamma of archaeological replicas is available and these objects are made after the originals found at Walraversijde. Many books dealing with archaeology and the First and Second World War can be found here.

You are also given the opportunity to acquire publications published by the Provincial Government of West Flanders. Special attention is being paid to the local history.

Cafeteria "Walnute", situated near the Visitor Centre, is accessible both for individual visitors and for groups.

HOE BEREIKT U HET DOMEIN?

Het Domein Ravensijde ligt tussen Oostende en Middelkerke (naast de luchthaven). De toegang van het Domein bevindt zich langs de Nieuwpoortse steenweg (N318) (let op: er is geen ingang via de Zeedijk!). Indien u gebruik maakt van het openbaar vervoer (u ook een korting op de inkompreis oplevert bij verkoop van uw vervoerticket) zijn er twee mogelijkheden: de knuttram heeft op de Zeedijk een speciale halte nr. 32 'Domein Ravensijde' (halte op aanvoer); daarna stapt u langs de trappen de duinen over, om zo in de Duinenstraat te belanden. Deze straat volgt u in de kloksgewijze richting en u komt aan het Memorial en de Atlantikwall. De busgebruikers nemen bus 769 (Middelkerke-Nieuwpoort-Veurne) of 39 (Middelkerke-Leffinge-Dorp) die een halte hebben aan de toegang van het domein langs de Nieuwpoortse steenweg. Indien u de wagen gebruikt, staan er twee ruime parkings ter beschikking: P1 of Parking 1, richting Middelkerke, waar u het bezoekerscentrum, de museen en de cafetaria vindt en P2 of Parking 2, richting Ravensijde, met de recreatie- en wandelzone.

■ INFO EN BEZOEKERSCENTRUM DOMEIN RAVENSUIDE

Nieuwpoortsesteenweg 636
8400 Oostende
tel. 059/70.22.85
fax: 059/51.45.03
domain.ravensijde.delfwest.vlaanderen.be
www.domainravensijde.be

■ CAFETARIA WALRAVE

tel. 059/30.62.44
fax: 059/30.62.43

Provincie
West-Vlaanderen
Door mensen gedreven

Comment accéder au Domaine?

Connexion principale du Domaine se situe près de l'aéroport, le long de la chaussée de Nieuwpoort (N228), entre Ostend et Middelkerke. Vous y trouverez deux parkings assez lumineux, réservés et adaptés aux visiteurs de la calédonie et des musées peuvent se garer au parking n°2. Le parking n°2 se trouve juste à côté de la zone de stationnement.

Les usagers de transports en commun peuvent également accéder au Domaine par la Rue des Dunes. Les usagers de tramway descendent à l'arrêt n° 52 "Domaine Baversoijde" (sur demande) et prennent les escaliers à travers les dunes pour arriver dans la Rue des Dunes (Dunesstraat). Il y a également un arrêt d'autobus près du parking 1 (lignes 269 et 39). Les usagers des transports en commun reçoivent une réduction spéciale dans les musées.

Wie erreichen Sie die Domäne?

Der Hauptzugang zur Domäne befindet sich ganz nah am Flughafen, am Nieuwpoortse Steenweg (N228) zwischen Ostend und Middelkerke. Dort stehen zwei große Parkplätze (Reserviert, Autos und Fahrräder) zur Verfügung. Am Parkplatz 2 können sich die Besucher der Calédonie und der Museen parken. Parkplatz 2 liegt unmittelbar nahe dem Einfahrtsgeschäft. Spaziergänger können die Domäne auch durch die

Dunesstraße (Dunesstraat), die parallel zu den Dunes läuft, betreten. Waren Sie mit der S-Bahn zur Domäne fahren, steigen Sie an der Haltestelle "Domaine Baversoijde" aus und gehen Sie die Treppen hoch und durchqueren Sie die Dunes. So gelangen Sie dann in die Dunesstraße (Dunesstraat). Sondermittel sind eine Sonderausstellung für die Museen gewährt. Es gibt auch eine Haltestelle in der Nähe des Parkplatzes 1 (Bus 269 oder 39).

Waar te moet Domäne bereiken?

The main entrance is situated in the near vicinity of the airport, along the Nieuwpoortse Steenweg (N228), between Ostend and Middelkerke. At this entrance, there are two large car parks (reserviert, cars and bicycles). Visitors for the calédonie and the museums can go to our park area. Car park 2 is situated next to the recreational area. Visitors can also enter the Domäne via the Dunesstraat, which runs parallel to the dunes. Visitors travelling by tram should get off the tram at the "Domaine Baversoijde" stop and can then cross the dunes via the stairs in order to reach the Dunesstraat (a special discount has been provided in the museums for the visitors who come by public transport). There is also a bus stop near our park area (bus 269 or 39).

OPENINGSTIJDEN

heures d'ouverture /
Öffnungszeiten / opening hours
1 apr. - 11 nov.: 14.00h-17.00h.
(Kassa open tot 16.00h)
feeste maandag jusqu'à 16.00h
(Kassa geöffnet bis 16.00 Uhr)
(till 16pm)

1 juli - 31 aug.: 10.30h-18.00h.
(Kassa open tot 17.00h)
feeste maandag jusqu'à 17.00h
(Kassa geöffnet bis 17.00 Uhr)
(till 17pm)

Groepen, scholen:
van 1 april tot 11 nov. op afspraak
(039/70.22.80). Speciale prijs!

Gruppen, scholen:
von 1. April bis 11. Nov.:
nach Vereinbarung (039/70.22.80).
Preis speziell!

Gruppen, Schulen:
von 1. April bis 11. Nov.:
nach Vereinbarung (039/70.22.80).
Sonderpreis!

Gruppen, school price:

from 1 April till 11 Nov. on

appointment only (039/70.22.80).

Special price!

Speciale voorwaarden voor groepen:
H. Orléans, Provinciale Brusselse Brugge
Vereniging
Johan Matus, Brugge
Papa's
Daniel Lamy
Guy Verhaeghe
Fotogroepen en druk:
De Windmolen nv, Beernem

Provincie
West-Vlaanderen
Door mensen gedreven